

AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL

1. Inleiding

Die Eerste Addisionele Taalvlak¹ vir die aanleer van Afrikaans gaan van die standpunt uit dat leerders nie noodwendig enige kennis van die taal het wanneer hulle begin skoolgaan nie. Die fokus tydens die eerste skooljare is op die ontwikkeling van die leerders se vermoë om die taal te verstaan en te praat – basiese interpersoonlike kommunikasievaardighede.

In Graad 1, Graad 2 en Graad 3 begin leerders om geletterdheid te ontwikkel op grond van hulle mondelinge taalverwerwing. Hulle gebruik ook die geletterdheidsvaardighede wat hulle alreeds in die Huistaal geleer het. In die Intermediêre en Senior Fases gaan leerders voort om hul luister-, praat-, lees- en skryfvaardighede te verbeter. In hierdie stadium moet leerders meer blootstelling aan hul Eerste Addisionele Taal (EAT) kry.

Leerders word ook meer blootgestel aan Afrikaanse literêre tekste om hulle estetiese en verbeeldingsvermoë in die addisionele taal te ontwikkel. Teen die tyd dat leerders in die Senior Fase kom, behoort hulle redelik bedrewe in hul Eerste Addisionele Taal te wees ten opsigte van sowel interpersoonlike as kognitiewe akademiese vaardighede.

In werklikheid kan baie leerders in hierdie stadium egter steeds nie goed in hul addisionele taal kommunikeer nie. Die uitdaging in die Senior Fase is dus om hierdie leerders te ondersteun en om terselfdertyd 'n kurrikulum te voorsien wat leerders in staat stel om aan die vereiste standaard van die volgende Fase te voldoen. Hierdie standaard moet sodanig wees dat leerders hul addisionele taal op 'n hoë vlak kan gebruik om hulle voor te berei vir verdere of hoër onderwys of vir die wêreld van werk. Dit word dus aanbeveel dat, waar moontlik, die leerders in die Senior Fase in dieselfde tweeweklikse siklus aan dieselfde konsepte in beide taalvlakke blootgestel word.

2. Benaderings tot taalonderrig

Die benaderings tot taalonderrig is teksgebaseerd, kommunikatief, geïntegreerd en prosesgeoriënteerd (waaronder ook taakgerig). Hierdie benaderings is afhanklik van die voortdurende gebruik en skep van tekste.

Die teksgebaseerde benadering ondersoek die manier waarop tekste werk. Die doel van teksgebaseerde benadering is om leerders in staat te stel om vaardige, vrymoedige en kritiese lesers, skrywers, besigtigers en ontwerpers van tekste te word. Dit sluit in die luister en kyk na, en lees en ontleding van tekste om te verstaan hoe dit saamgestel is en watter effekte dit het. Deur hierdie kritiese interaksie ontwikkel leerders die vermoë om tekste te evalueer. Die teksgebaseerde benadering sluit ook die skep van verskillende tekste vir spesifieke doelwitte en teikengroepe in. 'n Begrip van die manier waarop tekste saamgestel word, rugsteun hierdie benadering.

Die kommunikatiewe benadering beteken dat 'n leerder baie blootstelling aan die teikentaal moet kry. Leerders moet dus geleenthede gebied word waarin hulle die taal kan gebruik en beoefen vir sosiale en praktiese doeleindes. Die vaardighede van lees en kyk word aangeleer deur baie te lees, en die vaardighede in skryf en aanbied word versterk deur baie te skryf. Taalonderrig vind plaas op geïntegreerde wyse waar die onderwyser goeie praktyke demonstreer en die leerders hierdie praktyke inoefen voordat hulle dit onafhanklik toepas. Elke les behoort eers die hele klas te betrek waarna leerders die vaardigheid in groepverband oefen voordat hulle dit op hul eie toepas.

Die prosesbenadering word gebruik wanneer leerders mondelinge en geskrewe tekste skep. Leerders is betrokke by die verskillende stadiums van die luister-, praat-, lees- en skryfproses. Hulle moet gedurende hierdie prosesse aan die teikengehoor en die doel van die teks dink. Dit sal hulle daartoe in staat stel om op 'n natuurlike wyse te kommunikeer en hul

idees oor te dra. So fokus die onderrig van skryf byvoorbeeld nie net op die produk nie, maar ook op die skryfproses. Gedurende die skryfproses word die leerders geleer om idees te ontwikkel, om oor die teikengroep en doel te dink, om konsepte te skryf, hulle werk te redigeer en om 'n geskrewe produk wat hulle eie denke weergee, aan te bied.

'n Benadering wat pas by die prosesbenadering is die **taakgebaseerde benadering**.² Daar is drie stappe of fases in 'n taakgebaseerde les, naamlik die (i) pre-taak, (ii) taak en (iii) post-taak. Elkeen van die stappe help taalaanleerders om sistematies die taal aan te leer en te gebruik, en verskaf vir taalaanleerders 'n verskeidenheid take wat positiewe leergeleenthede skep vir verskillende tipes leerders. Die take is gerig op alledaagse aktiwiteite soos om inkopies te doen of 'n roete aan iemand te verduidelik – dit gee werklike-wêreldbelang aan die take en dien as motivering vir taalaanleerders. Verder bevorder dit taalaanleerders se kommunikatiewe vermoëns en laat dit hulle toe om met meer gemak met moedertaalsprekers te kommunikeer.

Verder verleen taakgebaseerde benadering die nodige struktuur aan die les, sodat die taalaanbieder en die taalaanleerders konstruktief saam kan werk aan die proses van oordrag en verwerwing van nuwe woordeskat op 'n deelnemende wyse. Terselfdertyd word die geleentheid gebied vir beide partye om die vordering te monitor deur middel van konkrete terugvoering.

3. Doelwitte van EAT-onderrig

Die aanleer van 'n Eerste Addisionele Taal behoort leerders in staat te stel om:

- taalvaardighede te verwerf wat nodig is om akkuraat en gepas te kommunikeer, met inagneming van die teikengroep, doel en konteks;
- die addisionele taal vir akademiese leer oor die kurrikulum heen te gebruik;
- met vertroue en genot te luister, te praat, te lees / kyk, en te skryf / aan te bied. Hierdie vaardighede en houdings vorm die grondslag vir lewenslange leer;
- eie idees, sienings en emosies, mondeling en skriftelik, met vertroue uit te druk en te regverdig ten einde selfstandige en analitiese denkers te word;
- die addisionele taal en verbeelding te gebruik om menslike ervarings uit te beeld en te verken. Dit sal hulle in staat stel om hulle eie ervarings en bevindinge oor die wêreld heen mondelings en skriftelik uit te druk;
- die addisionele taal te gebruik om inligting te verkry en te bestuur vir leer oor die kurrikulum heen en in 'n wye verskeidenheid ander kontekste. Inligtingsgeletterdheid is 'n noodsaaklike vaardigheid in die "inligtingseeu" en vorm die grondslag vir lewenslange leer; en
- die addisionele taal te gebruik as 'n instrument vir kritiese en kreatiewe denke; opinies oor etiese kwessies en waardes uit te druk; krities in interaksie te tree met 'n wye verskeidenheid tekste, om perspektiewe, waardes en magsverhoudings in tekste te herken en te bevraagteken; tekste vir 'n wye verskeidenheid doelwitte soos genot, inligting en navorsing krities te lees.

¹ KABV Afrikaans Eerste Addisionele Taal Gr 7 – 9.

² <https://www.litnet.co.za/die-gebruik-van-spelifiering-gamification-as-hulpmiddel-vir-woordeskatuitbreiding-in-n-taakgebaseerde-onderrigprogram-vir-taalverwerwingstudente/>